

Biztos Kezdet

A Sure Start – Biztos Kezdet – programot a brit kormány indította 1998-ban annak a törekvésnek a jegyében, hogy 2010-re a gyermekszegénységet felszámolják. E program keretében az akkori elképzelések és elemzések alapján meghatározták azokat a főbb pontokat, amelyek a szakemberek, döntéshozók szerint jelentősen hozzájárulhatnak e prioritás megvalósításához. A közeljövőben részletesen beszámolunk az angliai tapasztalatokról, mert érdemes ezeket összevetni a magyarországi próbálkozással, és tanulságosak lehetnek az ott elért eredmények, inspirálhatják a hazai szakmai közösséget is.

A program magyarországi történetéről tudni érdemes, hogy a 2002-es választásokat követően az új miniszterelnök, Medgyessy Péter első hivatalos látogatása Londonba, a brit miniszterelnökhöz, Tony Blair-hez vezetett. Miután a sokéves korábbi angol együttműködés okán jól ismertem a helyi viszonyokat – többek között a „Gyermekeink védelmében” (macis lapok) adaptálása és az ehhez szükséges szakmai együttműködés miatt-, megkerestem az új miniszterelnök munkatársait. Felhívtam a figyelmüket egy rövid ismertetés keretében arra, hogy milyen haszonnal járna az angol tapasztalatok átvétele a magyarországi gyermekszegénység, gyermekvédelem szempontjából, és biztosítottam őket arról, hogy a brit kormány, valamint az EU számtalan módon támogatná a magyar törekvéseket, hiszen számukra is fontos lehetőség a jó program „exportálása”, a siker belpolitikai, szakmapolitikai jelentősége is. A látogatás ilyen irányú sikeréről egy napilap beszámolójából értesültem. Azóta csak újságban, vagy honlapokon, esetleg konferenciákon hallottam a programról. Amit látok, az jóval szerényebb és indokolatlanul szűkebb körű és megközelítésű, mint amilyen lehetne. Ezúttal nehezen állnám meg, hogy ne jelezzem: nem vagyok egyedül azzal az érzéssel, hogy nem az számít ki mit tud, mit tesz, mennyire segítőkész, hanem hogy szeretik-e, vagy sem, kényelmetlen-e, vagy sem, beleillik-e a látni, láttatni vágyott képbe. Kívánok a magyarországi Biztos Kezdetnek sikeres folytatást, az alábbiakban olvashatják, hogy hol tart ma a program.

H. M.

■ RÖVIDEN ÖSSZEFOGLALVA

A „Biztos Kezdet” – ágazatközi együttműködésen alapuló és civil szerveződésekkel együttesen működtetett –, 0-6 éves korú gyermekek esélyegyenlőségének megteremtésére irányuló program. Célja, hogy helyi kezdeményezésként valósuljon meg a hátrányos helyzetű térségekben, falvakban, városi lakóegyedekben, lakótelepeken élő, kisgyermeket nevelő családok komplex támogatása, a gyermekszegénység egészségügyi, szociális, mentális káros következményeinek megelőzése és a kisgyermek életkori szükségleteinek megfelelő egyenlő ellátása, gondozása.

A „Biztos Kezdet” program célja a gyermekszegénység következményeinek megelőzése céljából a „deprivációs-ciklus” megtörése. Ennek érdekében a hátrányos helyzetű térségekben, lakóközösségben élő kisgyermek olyan közösségi támogatása alakul ki, melyben a fenti cél elérése érdekében a helyi szükségletekre épülő ágazatközi és civil együttműködések alakulnak ki és működnek a gyermekek egészségügyi és szociális gondozásában, napközbeni ellátásában és a családok gondozásában.

■ A PROGRAM INDOKOLTSÁGA

A gyermekek alapvető joga, hogy egyenlő, elérhető segítséget kapjanak képességeik, készségeik kibontakoztatásához, családban történő nevelkedésükhöz, függetlenül attól, hogy az ország mely részén, milyen méretű településen születtek.

A gyermekellátásoknak feladata, hogy szolgáltatásaikat úgy szervezzék, hogy a gyermek életkorának és szükségleteinek leginkább megfelelő minőségi ellátáshoz egyenlő eséllyel férjen hozzá minden gyermek.

A jelenleg működő ellátórendszer sajnálatos módon nem képes a fenti elv maradéktalan megvalósítására. A hátrányos helyzetű térségek kistelepüléseinek fenntartási problémák, szakemberhiány miatt nem épült ki, így nem elérhető nagyon sok ellátás. Azokon a településeken, ahol viszont rendelkezésre állnak a szolgáltatások, kapacitás és együttműködési problémák miatt szintén gondot okoz azok hozzáférhetősége.

Azok a gyermekek, akik nem részesülnek napközbeni ellátásban, nem járnak bölcsődebe, óvodába, kizárólag a védőnői és gyermekorvosi, azaz gyermek-egészségügyi ellátással kerülnek kapcsolatba. A szülők ezeken a településeken nem kapnak megfelelő segítséget gondozási, nevelési, életviteli prob-

lémáik megoldásában, rosszabb eséllyel válnak a munkaerőpiac részévé, hiszen hiányoznak a napközbeni ellátások. Gyermkeik fejlődési elmaradásai sok esetben nem derülnek ki az iskola kapujáig, de ellenkező esetben sem hozzáférhető számukra gyermekeik korai fejlesztése, fejlesztőpedagógiai ellátása. Különösen nagy hátrányt jelent ez a sajátos nevelési igényű gyermekek, illetve családjaik számára.

A Biztos Kezdet program szolgáltatásai a gyermek-egészségügyi szervezetek, kisgyermek napközbeni ellátását biztosító bölcsődék, óvodák, családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok együttműködésében, újonnan létrejövő integrációk keretében, helyi szükségleteken alapuló közösségi programok útján valósíthatók meg.

A program megvalósításába minden meglévő helyi szociális, egészségügyi, oktatási és gyermekjóléti intézményt és szolgáltatást be kell vonni. A hiányzó szolgáltatásokat a helyi igények szerint lehet kialakítani, a program céljaihoz kötődően, a program keretén belül, ilyenek különösen a kisgyermek rugalmas napközbeni ellátását biztosító integrált bölcsőde, óvoda, játszóház és segítő szolgáltatások együttes működtetése.

A Biztos Kezdet program esélyteremtő hatása abban rejlik, hogy egyrészt biztosítja, összehangolja a 0-6 éves korosztály optimális ellátásához szükséges szolgáltatásokat, beilleszti azokat a helyben elérhető ellátások rendszerébe, másrészt olyan helyi közösségeket épít, amelyek támogató környezetet nyújtanak a szülők gyermeknevelési kompetenciáinak erősítéséhez. Ezekre a helyi közösségekre számos új szolgáltatás képes ráépülni, ami fejlesztően hat a meglévő ellátások kihasználtságára, megismerésére.

A Kormány 1036/2005. (IV.21.) számú határozata a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak végrehajtásából származó 2005-ben és 2006-ban megvalósítandó feladatok között a II/A.1. pontban, a gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzésére, csökkentésére célzott intézkedések között is szerepelteti a programot. A program célkitűzéseinek megvalósulása esetén erősíti a család szocializáló funkcióját, csökkenti az iskolai lemorzsolódás kockázatát. Támaszt és segítséget nyújt a várandós anyáknak szülői szerepükre való felkészülésében, azoknak a gyermek megszületése utáni gyakorlásában.

■ A MODELLKÍSÉRLET

Magyarországon 2003-ban, a Brit Nagykövetség és az Egészségügyi, Szociális-, és Családügyi Minisztérium közös szervezésében került sor az Egyesült Királyságban működő Sure Start program bemutatására. Az angol program eredményeit, hatásait Naomi Eisenstadt igazgató asszony ismertette, amit követően az Egészségügyi, Szociális-, és Családügyi Minisztériumban munkacsoport alakult, melynek feladata a magyarországi program kidolgozása, bevezetésének előkészítése volt.

A munkacsoport javaslatot tett modellprogramok indítására hátrányos helyzetű térségekben, melyek 2004-ben el is indultak. A Brit Nagykövetség támogatásával a modellprogramok

koordinátorai és szakértői tanulmányúton vettek részt az angliai tapasztalatok megismerése érdekében.

A Magyarországon induló modellkísérleti programok különböző típusú településeken és kistérségben (Ózd, Vásárosnamény és hat társult település, Budapest Józsefváros, Csurgó és Órtilos, Mórahalom) valósulnak meg, 2005-től Katymár és Győr is elindította a helyi Biztos Kezdet programját.

A modellkísérleti programokat az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium Gyermek-és Ifjúságvédelmi Főosztálya koordinálja, finanszírozását meghívásos pályázat keretében biztosítja.

Valamennyi helyi program helyi szükségleteken alapul, szakemberek és a sokszereplős intézményhálózat együttműködésével: az első szakaszban 400 család és 700 hat éven aluli gyermek kapott támogatást.

■ A BIZTOS KEZDET PROGRAM CÉLJAI

A szociális és érzelmi fejlődés támogatását, a gyermekek és a szülők között kialakuló korai kapcsolat, valamint a családok működésének segítségével, az érzelmi és magatartási nehézségek jeleit mutató gyermekek korai felismerésével és támogatásával teszi lehetővé. Ennek kiemelt célja, hogy csökkenjen azon 0-3 éves gyermekek számaránya, akiket gyermekvédelmi nyilvántartásba kell venni; legyen elérhető és támogassa a szülés utáni depresszióval küzdő anyákat; illetve, hogy a helyi programok szakemberei vegyék fel a kapcsolatot a kisgyermekes családokkal, a szüleéstől számított első két hónapon belül a szülői kompetenciák és szerepek segítése, szükség esetén megerősítése érdekében.

Az egészségkultúra fejlesztésével célja, hogy támogassa a szülőket gyermekgondozási tevékenységükben, illetve, hogy előmozdítsa a gyermekek egészséges fejlődését a szülés előtt és után. A védőnők, a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok, a szülészeti osztályok kórházi szociális munkásait érintő, valamint a szülésre, csecsemőgondozásra felkészítő szolgáltatásainak célja, hogy biztosítsa a zavartalan magzati fejlődés körülményeit, illetve, hogy támogatást nyújtsanak minden olyan körülmény elhárításához, ami veszélyezteti a családban élő és a születendő gyermekek egészségét.

A gyermekek fejlődésének elősegítése érdekében hozzájárul optimális kognitív fejlődésükhöz azáltal, hogy törekszik a megfelelő minőségű környezet kialakítására, a korai, gazdag tapasztalatszerzésre stimuláló és örömteli játékok biztosításával, fejlesztve ezáltal a nyelvi készségeket és jártasságokat is. Tevékenysége során különös figyelmet szentel a speciális szükségleteket mutató gyermekek korai felismerésére és támogatására. A program célja, hogy a területén élő valamennyi gyermek jusson hozzá jó minőségű játékokhoz és egyéb fejlesztési lehetőségekhez, amelyek segítik a korai szocializációs és perszonalizációs célok, hosszabb távon pedig az iskolaérettség elérését. Szintén ennek a célnak a megvalósulása érdekében ösztönzi a könyvtárak igénybevételét a szülők önművelése, tan-

ulása, illetve a támogatott családok hasznos, fejlesztő szabadidő eltöltése érdekében.

A családok erősítését, támogatását szolgálja azáltal, hogy a program és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások a településen élő kisgyermekes és szülei valódi és aktuális szükségleteire irányul, ezáltal segíti a szegénységből kivezető út lehetőségeinek hatékony keresését. A családok támogatása révén a Biztos Kezdet program megcélozza a különböző társadalmi és egyéni okok miatt kialakult méltánytalanságok és akadályok megszüntetését, kezeli a család életében jelenlévő problémákat, konfliktusokat és válsághelyzeteket. A program társadalmilag releváns ismeretek átadásával járul hozzá a családok mindennapi problémáinak megoldásához. A családok erősítésének célja társadalmi hátrányaik csökkentése, hosszú távon pedig, mint ahogyan azt már fentebb is bemutatottuk, a deprivációs ciklus megtörése. A program további célja hogy megvalósítása során együttműködést dolgozzon ki a munkaügyi központokkal, annak érdekében, hogy csökkenjen azoknak a 0-3 éves gyermekeknek a száma, akik olyan háztartásban élnek, ahol senkinek sincs munkája.

A közösségi részvétel és a helyi közösség erősítése hozzájárul ahhoz, hogy a családok felnőtt tagjai állampolgárként részt vegyenek saját környezetük alakításában, változtatásában és az őket érintő döntések előkészítésében.

A családok és a helyi közösség megerősítése többek között azt a célt szolgálja, hogy a településen kapcsolatok alakuljanak és a családok közötti együttműködés tartóssá váljon. A közösségi szociális munka módszereivel, támogatásával elindulhatnak helyi önszerveződési folyamatok, melyek eredménye lehet önszervező csoportok, civil kezdeményezések megvalósítása. A Biztos Kezdet klubban a családok tapasztalatainak közös megbeszélése és rendszeres együttműködésük lehetővé teszi, hogy erőforrásait mozgósítva, egymást erősítve közösen gondolkodjanak saját és a helyi közösség problémáinak megoldásán.

■ A PROGRAM TARTALMA

A Biztos Kezdet települések, településrészek programja, amely a helyi sajátosságokat figyelembe véve, helyi igényeken, problémákon, szükségleteken alapszik. Mindehhez a településen elérhető gyermekellátások és családtámogató szolgáltatások erőforrásait formálja új rendszerbe.

Lényege az együttműködés a szülővel, a leendő szülővel, és gyermekkel, a csecsemők és a kisgyermekes testi, szellemi és szociális fejlődésének előmozdításáért – megkülönböztetett figyelemmel a hátrányos helyzetű gyermekekre –, oly módon, hogy harmonikusan fejlődhessenek otthonukban, a gyermekek és családjaik számára elérhetővé váljanak a szolgáltatások és támogató közösségben fejlődésüket figyelemmel kísérve közel egyenlő eséllyel kezdhesék el iskolai tanulmányaikat.

A Biztos Kezdet program szolgáltatásai:

- Biztos kezdet klub (indirekt értékközvetítés, spontán játékos tapasztalatszerzés, együttjátás)
- családok és szülők támogatása
- egészségkultúra fejlesztése
- a speciális nevelést igénylő gyermekek és családjuk támogatása, beleértve a szakosított szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

A program működésének keretei, helyszínei a Biztos Kezdet Klubok. Ezek mint a gyermekellátásokat önmagába integráló létesítmények, a közösségben hasznos bázist adhatnak a támogató szolgáltatások egész sorához, a gyermekek napközbeni ellátásához és gyermekgondozási tevékenységekhez.

Kiegészíti ezek szakmai tartalmát – bárki számára önkéntesen igénybe vehető általános szociális és gyermekjóléti szolgáltatások köre, mint például a játszócsoportok, játéktárak, bölcsődék, pénzügyi tanácsadás, adósságkezelő szolgáltatás.

Ezeknek a köre a specializáltabb ellátásokig terjedhet, mint amilyenek a szülés-előkészítő csoportok, a szülői szerepre felkészítő programok, a gyermekjóléti és családsegítő szolgáltatás – a családok otthonában végzett – szakmai segítő tevékenységei.

2005-ben az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium koordinálásával szakértői műhely alakult – a programhoz szorosan kapcsolódó szakmai és szolgáltatási területek szakembereinek részvételével (fejlesztő pedagógia, pszichológia, gyermekjóléti ellátások, gyógypedagógia, egészségügy, szociálpolitika, közösségfejlesztés, program menedzsment), és elkezdődött a Biztos Kezdet programok országos bevezetésének előkészítése. A szakértői műhelymunka célkitűzése, hogy feldolgozza a modellkísérlet módszertani sajátosságait, szakmai eredményeit. Kidolgozza a program országos kiterjesztéséhez szükséges módszertani segédanyagokat, képzési és a szakmai támogató rendszert.

Sidlovics Ferenc

Köszönjük, hogy segített a gyermekvédelem megerősítésében az elmúlt években!

Ha megteheti, döntsön most is így: ajánlja fel a Család, Gyermekek, Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesületnek idén is személyi jövedelemadójának 1%-át!

ADÓSZÁMUNK: 18067752-2-41

A CSALÁD, GYERMEK, IFJÚSÁG EGYESÜLET A KÖVETKEZŐ TANFOLYAMOKAT, KÉPZÉSEKET INDÍTJA:

MEDIÁCIÓ

A mediáció olyan konfliktuskezelési módszer, ahol a konfliktusban álló felek egy pártatlan szakember, a mediátor segítségével jutnak el az egyéni és kölcsönös érdekek figyelembevételével létrejött megegyezésig. A szakmai program azt szolgálja, hogy a résztvevőket megismertesse a mediáció folyamatával, így a különböző szakmákban dolgozók, e technika segítségével a családok konfliktusainak kezelésében hatékony segítséget nyújthatnak.

A szakmai személyiségfejlesztő tréning akkreditált a személyes gondoskodásban dolgozók továbbképzési pontrendszerében, ahol 35 pontot (akkreditációs szám: S-05-044/2003/1) jelent. Részvételi díja: 40 000 Ft.

GYERMEKBÁNTALMAZÁS FELISMERÉSE, KEZELÉSE ÉS MEGELŐZÉSE

A továbbképzésben résztvevők megismerkedhetnek a gyermekbántalmazás megjelenési formáival, rizikófaktoraival, tüneteivel, következményeivel, a bántalmazott gyermekekkel kapcsolatos preventív lehetőségekkel, az elkövetők és az áldozatok jellemzőivel. Az elméleti előadások mellett lehetőség lesz csoportos beszélgetésre, esetmegbeszélésre, filmek megtekintésére.

A 4 napos akkreditált Tanfolyam rövid számonkéréssel zárul, melyet követően a résztvevők hivatalos igazolást kapnak a továbbképzés elvégzéséről és a megszerzett pontokról. Az összességében 30 órás tanulási folyamat végén a résztvevők tanúsítványt kapnak, valamint a szociális szakképzésben 40 pontot (akkreditációs szám: T-05-006/2003/2), a pedagógus továbbképzésben 30 pontot (akkreditációs szám: OM 1223/89/2001) igazolunk vissza. A tanfolyam ára 32 000 Ft.

CHICOCA FÁJA

program a gyermekeket érő szexuális visszaélések megelőzésére

A Chicoca fája című filmre épülő program fő célja hogy segítsen a gyermekekkel foglalkozó szakembereknek eligazodni a gyermekek elleni szexuális bántalmazás problematikájának kérdéskörében. A program működtetésének fő célja annak az úrnek a betöltése, amely a gyermek- és ifjúságvédelemben a gyermekabúzusok, így különösen a gyermekek elleni szexuális visszaélések vonatkozásában tapasztalható. A program prevenciós jellege mellett arra is felkészíti szakemberhálóját, hogy hogyan artikulálja és közvetítse a felmerült konkrét esetet az involválható szakember felé.

A képzés részvételi díja 25 000 Ft.

FACILITÁTORKÉPZÉS – SZEMTŐL SZEMBE PROGRAM

A „Szentől szembe konfliktuskezelő és megoldáskereső program” alternatív eljárás a bajban lévő gyermekek és fiatalok problémás eseteinek, vagy fiatalok bünelkövetők ügyeinek, szülei és érintett tágabb környezetük bevonásával történő megbeszélésére és a döntéshozásra, jóvátételre.

A program kulcsfogalma a *helyreállítás*. Nem terápiás módszer és nem elnéző a vétségekkel, kihágásokkal, bűncselekményekkel szemben: helyteleníti a nem megfelelő viselkedést és cselekedeteket, de támogatja és értékeli a tett elkövetőjének belső értékeit.

A *jóvátételi szemléletű* megbeszéléseken a *facilitátor* együtt dolgozik a vétkesekkel, elkövetőkkel, szabályszegőkkel, közvetlenül bevonva őket a megoldáskereső folyamatába, melyben szerepet kapnak az áldozatok, károsultak, család, barátok, a közösség is és mindenki, akire az elkövető viselkedése valahogyan hatással volt.

A képzés keretében a résztvevők elsajátítják az ehhez szükséges módszereket, technikákat és képzett facilitátorként alkalmazhatják tudásukat munkájuk során.

A 30 órás tréning - mely háromszor hat óra képzésből és kétszer hat óra szupervízióból áll – részvételi díja 35 000 Ft. A képzés végén a résztvevők tanúsítványt szereznek, valamint a személyes gondoskodásban dolgozók továbbképzési pontrendszerében 25 pontot igazolunk vissza. (akkreditációs szám: S-05-030/2004)

AKTUÁLISAN INDULÓ KÉPZÉSI IDŐPONTOKRÓL, HELYSZÍNEKRŐL WEBOLDALUNKON IS TÁJÉKOZÓDHAT!

További információ és jelentkezés:

Perity Ilona

Tel.: 225-3525, Fax.: 225-3527

E-mail: csagyi@mail.datanet.hu, **Weboldal:** www.csagyi.hu